

Sociaal programma vluchtelingenopvang Heemstede

Inhoud

1. Samenvatting	4
2. Inleiding: waarom een sociaal programma?	5
3. Doelgroepen	6
4. Pijlers.....	7
5. Opvang Oekraïense vluchtelingen	8
5.1 Pijler 1: Een veilige opvangplek met toegang tot gezondheidszorg en onderwijs	8
5.1.1 Een veilige plek om te wonen	8
5.1.2 Een schone plek om te wonen	8
5.1.3 Toegang tot gezondheidszorg	9
5.1.4 Toegang tot onderwijs voor kinderen 4 tot en met 18 jaar	11
5.2 Pijler 2: Stimuleren van ontwikkeling en zelfredzaamheid	12
5.2.1 Taalontwikkeling.....	12
5.2.2 Toegang tot onderwijs en werk voor volwassenen	12
5.3 Pijler 3: Stimuleren van sociale integratie en gemeenschapsbinding	13
5.3.1 Stimuleren vrijwilligerswerk	13
5.3.2 Stimuleren gemeenschapsactiviteiten.....	14
6. Opvang asielzoekers	15
6.1 Opvang asielzoekers: wettelijke kaders.....	15
6.2 Pijler 1: Een veilige opvangplek met toegang tot gezondheidszorg en onderwijs	16
6.2.1 Een veilige plek om te wonen	16
6.2.2 Een hygiënische plek om te wonen	17
6.2.3 Toegang tot gezondheidszorg	17
6.2.4 Toegang tot onderwijs voor alle	18
6.3 Pijler 2: Stimuleren van ontwikkeling en zelfredzaamheid	19
6.4 Pijler 3: Stimuleren van sociale integratie en gemeenschapsbinding	20
7. Communicatie	21
8. Financiën.....	22
9. Evaluatie en monitoring	22
10. Slot	22

1. Samenvatting

Met dit sociaal programma zorgt de gemeente Heemstede voor menswaardige, veilige en goed georganiseerde opvang voor vluchtelingen, als volwaardig onderdeel van onze gemeenschap. Het programma is erop gericht het perspectief van vluchtelingen te vergroten, sociale spanningen te beperken, zelfredzaamheid te stimuleren en de samenhang in de lokale samenleving te versterken.

Het programma richt zich op Oekraïense ontheemden en asielzoekers. In tegenstelling tot statushouders hebben deze doelgroepen namelijk niet automatisch toegang tot reguliere voorzieningen of integratietrajecten. Om die reden acht de gemeente het wenselijk Omdat hun juridische status en verblijfsrechtelijke positie ten opzichte van elkaar verschillen, zijn er aparte hoofdstukken opgesteld voor Oekraïense ontheemden en asielzoekers.

Het programma rust op drie pijlers:

1. **De opvanglocatie:** een veilige woonplek met toegang tot basisvoorzieningen zoals gezondheidszorg en onderwijs.
2. **Ontwikkeling van het individu:** ondersteuning bij leren, werken en persoonlijke groei.
3. **Samenleven met elkaar:** inzet op verbinding en integratie binnen de Heemstedse gemeenschap.

Met dit programma neemt de gemeente een actieve en sturende rol. Daarnaast maakt de gemeente hiermee inzichtelijk hoe wordt ingezet op een structurele, efficiënte en kostenbewuste omgang met de middelen die beschikbaar worden gesteld voor het realiseren van de opvang van vluchtelingen in Heemstede. Door heldere kaders te stellen en vanaf het begin regie te nemen, houden we grip op de kwaliteit en samenhang van de opvang. Zo bouwen we aan een gemeenschap waarin iedereen zich gezien, veilig en ondersteund kan voelen.

2. Inleiding: waarom een sociaal programma?

Meerdere oorlogen en politieke instabiliteit leiden er wereldwijd toe dat vluchtelingenstromen toenemen. Ook in Heemstede zetten we ons in om veilige opvanglocaties voor vluchtelingen en woonplekken te creëren. De gemeente Heemstede wil vluchtelingen een warm welkom bieden. Vluchtelingen verdienen een volwaardige plek in onze gemeenschap. Dat betekent dat we hen ondersteunen bij het leren van de taal, het

zoeken naar een baan of opleiding en bij het leggen van contact met anderen binnen onze gemeente. Om vluchtelingen te ondersteunen, werkt de gemeente samen met diverse maatschappelijke organisaties.

Een sociaal programma is wenselijk en noodzakelijk om op een humane en doeltreffende manier om te gaan met de opvang van vluchtelingen in de gemeente. Het sociaal programma vormt een belangrijk onderdeel van de werkwijze die ontwikkeld is naar aanleiding van de Motie Draagvlak d.d. 13 juli 2023. Het programma maakt namelijk inzichtelijk hoe de gemeente inzet op een structurele, efficiënte en kostenbewuste omgang met deze middelen. Een sociaal programma levert een aantal voordelen op. Allereerst draagt een goed georganiseerd programma bij aan het snel signaleren van sociale spanningen. Ten tweede biedt het programma vluchtelingen perspectief en duidelijkheid over ontwikkelmogelijkheden. Tot slot zal een goed vormgegeven programma bijdragen aan een gevoel van veiligheid en saamhorigheid binnen de gemeente. Binnen het programma wordt invulling gegeven aan de behoeften van zowel nieuwkomers als mensen die in de buurt van een opvanglocatie wonen. Het plan zorgt ervoor dat mensen in nood op een menswaardige manier geholpen worden, met oog voor de bestaande voorzieningen en behoeften van andere Heemstedenaren. De kans op overlast wordt met een zorgvuldig vormgegeven plan verkleind en de kans op actieve deelname aan de gemeenschap voor vluchtelingen wordt ermee vergroot. Op deze manier kunnen we een omgeving creëren waarin iedereen zich gehoord en ondersteund kan voelen.

Veel van onze werkafspraken zijn tot nu toe organisch ontstaan, door te leren van eerdere ervaringen en het regelmatig evalueren van onze aanpak. Het is dan ook goed om vast te leggen wat onze werkwijze is, zeker met het oog op mogelijke toekomstige samenwerking met andere partners. De in dit programma beschreven visie en aanpak is richtinggevend maar niet star; bijsturing blijft mogelijk wanneer de praktijk of een specifieke situatie daarom vraagt.

Een sociaal programma biedt de gemeente niet alleen houvast bij het ondersteunen van vluchtelingen, maar stelt ons ook in staat om actief te sturen op de wijze waarop de opvang lokaal wordt vormgegeven. Door hierin een regisserende rol te nemen en vanaf het begin duidelijkheid te bieden over de wijze waarop opvang binnen onze gemeente past richting organisaties die een belangrijke rol spelen bij die vormgeving, behouden we als gemeente meer grip op de kwaliteit en samenhang van de opvang.

3. Doelgroepen

In dit programma ligt de focus op twee doelgroepen, te weten Oekraïense vluchtelingen (1) en asielzoekers (2). Deze doelgroepen hebben – anders dan statushouders – (nog) geen verblijfsvergunning en zij hebben daardoor niet automatisch toegang tot reguliere voorzieningen en integratietrajecten in Nederland. Statushouders vallen onder het standaard inburgeringsprogramma, waar bijvoorbeeld werk, huisvesting, en onderwijs op hen zijn afgestemd. Omdat dit voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen niet het geval is, is het van belang om juist voor deze groepen duidelijk in kaart te brengen welke voorzieningen beschikbaar zijn en hoe deze toegankelijk zijn voor hen. Omdat er bij deze doelgroepen geen

sprake is van een wettelijke inburgeringsverplichting zoals die voor statushouders wél geldt, vraagt dit om een meer actieve, lokale organisatie van het aanbod. Het sociaal programma speelt daarin de centrale rol. Het gaat in het overgrote deel van het programma niet om de ontwikkeling van nieuw aanbod: zoveel als mogelijk wordt aangesloten bij bestaande structuren en samenwerkingen met organisaties zoals welzijnswerk, sportclubs en vrijwilligersinitiatieven. De ondersteuning voor deze groepen is echter minder wettelijk geborgd, wat betekent dat lokaal maatwerk en een goede coördinatie essentieel zijn om hen daadwerkelijk te bereiken en te betrekken bij de samenleving.

Voor beide doelgroepen zijn aparte hoofdstukken opgesteld binnen dit programma. Hiervoor is gekozen omdat de rechten en plichten tussen de groepen verschillen, omdat zij op een andere titel in Nederland verblijven.

Verblijfstitels en daaruit voortvloeiend onderscheid in verantwoordelijkheden

Het college van Burgemeester en wethouders is op grond van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (Richtlijn 2001/55/EG) en de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO) verantwoordelijk voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne (m.u.v. alleenstaande minderjarige ontheemden). Naast het realiseren van opvangplekken, zijn gemeenten op grond van voornoemde regelingen verantwoordelijk voor het uitkeren van leefgeld en het organiseren van onderwijs, studie en werkmogelijkheden.

De verantwoordelijkheid voor het bieden van onderdak en begeleiding aan asielzoekers is in Nederland belegd door de Rijksoverheid bij het COA (Wet Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers). Gemeenten zijn op grond van de ‘Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen’ (Spreidingswet) wettelijk verplicht om opvanglocaties beschikbaar te stellen aan het COA. Naast deze wettelijke verplichting heeft de gemeenteraad ook in een eerder stadium al aangegeven de verantwoordelijkheid te nemen om asielzoekers opvang te bieden en hiermee bij te dragen de maatschappelijke opgave aan spreiding van de opvang van vluchtelingen. Daarnaast hebben gemeenten de grondwettelijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat er onderwijs beschikbaar is. Gemeenten dragen daarnaast zorg voor het vervoer van leerlingen in het primair onderwijs. De begeleiding van vluchtelingen is bij het COA belegd. Het verschil in verantwoordelijkheden en taken vraagt om een andere aanpak vanuit de gemeente ten aanzien van het verwelkomen van vluchtelingen uit Oekraïne dan voor asielzoekers.

In dit programma is er daarom voor gekozen de werkwijze, doelen en middelen die van toepassing zijn op Oekraïense vluchtelingen op te nemen in een aparte hoofdstukken.

4. Pijlers

De gemeente Heemstede heeft drie pijlers benoemd binnen dit sociaal programma welke een stevige basis vormen voor het opvangen en ondersteunen van vluchtelingen in onze gemeente:

Pijler 1 De opvanglocatie: een veilige plek met toegang tot gezondheidszorg en onderwijs

Deze pijler omvat de eisen waar een opvanglocatie (niet-zijnde een crisisopvang van tijdelijke aard) aan moet voldoen om er vluchtelingen op te kunnen vangen op een menswaardige manier. De plek, de manier waarop dit wordt ingericht en welke voorzieningen er aanwezig

moeten zijn in de omgeving vormen de basis voor de opvang van vluchtelingen in Heemstede.

Pijler 2 Ontwikkeling van het individu: leren, werken en groeien

Pijler 2 omvat het stimuleren van ontwikkeling en zelfredzaamheid van vluchtelingen die in Heemstede worden opgevangen. Het leren van de Nederlandse taal en kennisnemen van Nederlandse gebruiken is hier een belangrijk onderdeel van. Wanneer vluchtelingen de taal leren vergroot dit hun mogelijkheden om goed te kunnen communiceren in Nederland. Wie de taal spreekt kan bijvoorbeeld ook makkelijker zelfstandig zaken regelen zoals in winkels, op het werk of bij de gemeente. Dit vergroot de zelfredzaamheid en voorkomt gevoelens van frustratie. Bovendien kan het zien van positieve voorbeelden binnen de eigen gemeenschap anderen motiveren om zich ook verder te ontwikkelen, bijvoorbeeld door zelf met taal of opleiding aan de slag te gaan. Dit is in het belang van zowel vluchtelingen zelf als anderen binnen onze gemeente: frustratie is immers regelmatig een oorzaak die kan worden aangewezen voor overlast of gedragsproblemen.

Pijler 3 Samenleven met elkaar: integratie en verbinding in de gemeente

Binnen deze pijler ligt de focus op integratie en verbinding met de gemeente en meer specifiek met de mensen in de wijk waar vluchtelingen worden opgevangen. Dit is van belang omdat het wederzijds begrip en respect tussen vluchtelingen en anderen bevordert en bijdraagt aan de veiligheid binnen de gemeente. De organisatie van vrijwilligerswerk door omwonenden ten behoeve van opvanglocaties valt onder deze pijler maar ook bijvoorbeeld de organisatie van klankbordgroepen of denktanks die zich focussen op de leefbaarheid in- en rondom opvanglocaties.

5. Opvang Oekraïense vluchtelingen

Wettelijke kaders opvang Oekraïense vluchtelingen

Voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Nederland gelden andere wettelijke kaders dan voor asielzoekers. Oekraïners vallen onder de Europese *Richtlijn Tijdelijke Bescherming*, die in werking trad vanwege de oorlog die in februari 2022 uitbrak in Oekraïne. Deze richtlijn geeft Oekraïense vluchtelingen in alle EU-lidstaten tijdelijke bescherming en rechten zonder dat zij de gebruikelijke asielprocedure hoeven doorlopen. In de *Tijdelijke Wet Opvang Ontheemden Oekraïne (hierna: TWOO)* is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de opvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen. Deze wet verplicht

gemeenten om opvanglocaties in te richten en voorzieningen zoals huisvesting, voedsel, medische zorg en toegang tot onderwijs voor kinderen te bieden. Oekraïense vluchtelingen hebben op grond van de voornoemde regelingen directe toegang tot de arbeidsmarkt zonder werkvergunning.

5.1 Pijler 1: Een veilige opvangplek met toegang tot gezondheidszorg en onderwijs

5.1.1 Een veilige plek om te wonen

Verantwoordelijkheid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het realiseren van een veilige plek om te wonen voor Oekraïens ontheemden. De gemeente Heemstede heeft het sociaal beheer van de opvanglocaties voor Oekraïners uitbesteed. In de praktijk houdt dit in dat deze andere partij het eerste aanspreekpunt is voor bewoners, omwonenden en externe partijen. Daarnaast houdt deze partij toezicht op de locaties, betreft op actieve wijze het lokaal aanbod en koppelt dit aan de bewoners van de gemeentelijke opvanglocaties, betreft initiatieven van vrijwilligers en regelt kleine dagelijkse facilitaire zaken. Vanuit de gemeente wordt nauw contact onderhouden met het locatiemanagement. Alle bewoners van opvanglocaties in Heemstede hebben de huisregels - die zijn opgesteld door het locatiemanagement in samenwerking met de gemeente - getekend. Vanuit de gemeente (afdeling Welzijn en Openbare Orde en Veiligheid) is in samenwerking met het locatiemanagement en de politie een veiligheidsplan opgesteld. Hierin is beschreven hoe gehandeld dient te worden bij overlast en incidenten en welke partijen hierbij betrokken moeten worden. Dit veiligheidsplan is als bijlage toegevoegd aan het sociaal programma.

Naast deze specifieke, lokaal gemaakte afspraken zijn algemene, landelijke veiligheidsinstrumenten van toepassing op het waarborgen van de veiligheid op de opvanglocaties. Zo waarborgt het locatiemanagement bijvoorbeeld dat het personeel werkzaam op de locaties bekend is met- en werkt volgens de landelijke *Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* om eventuele signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling te kunnen herkennen en op de juiste wijze te handelen in dergelijke situaties.

5.1.2 Een schone plek om te wonen

Verantwoordelijkheid

Het locatiemanagement draagt de verantwoordelijkheid dat de opvanglocaties veilig en schoon zijn en blijven. Ook bewoners spelen hierin een belangrijke rol door bij te dragen aan een prettige en leefbare omgeving en zijn verantwoordelijk voor het netjes en schoonhouden van de eigen ruimte. Het locatiemanagement ondersteunt dit proces en spreekt bewoners aan wanneer dat nodig is.

Hoe zorgen we hiervoor?

De *Hygiënerichtlijn voor asielzoekerscentra*, zoals vastgesteld door het RIVM wordt als leidraad gebruikt voor het schoonhouden van de opvanglocaties. Deze richtlijn is in beginsel niet van toepassing op opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen maar wordt als zeer zinvol hulpmiddel gezien om ook deze opvanglocaties veilig en schoon in te richten. Er zijn heldere afspraken op papier gezet door de gemeente en het locatiemanagement met

betrekking tot het maximaal aantal personen dat per vierkante meter mag worden opgevangen op de opvanglocaties. In de huisregels die door alle bewoners moeten worden getekend bij aanvang van de opvangperiode zijn regels opgenomen over het schoon en netjes houden van de opvanglocatie. De GGD voert periodiek in opdracht van de gemeente-inspecties uit om te controleren of hygiënestandaarden worden nageleefd en om advies te geven over verbeteringen in de hygiëne. Het locatiemanagement stemt met de GGD af wanneer deze controles plaatsvinden en maken indien nodig aanvullende afspraken m.b.t. deze controles. Tot slot worden er bij de opening van nieuwe locaties heldere afspraken gemaakt tussen de gemeente en het locatiemanagement over het afvalbeheer. Het locatiemanagement ziet erop toe dat deze afspraken binnen door bewoners wordt nageleefd en overlegt met gemeente over eventuele noodzakelijke aanpassingen van de afspraken.

5.1.3 Toegang tot gezondheidszorg

Verantwoordelijkheid

De gemeente is verantwoordelijk voor het organiseren van passende zorg. Bij de organisatie van zorg en welzijn spelen naast landelijke organisaties zoals het Rode Kruis en de GGD verschillende *lokale* organisaties een belangrijke rol zoals het locatiemanagement, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), WIJHeemstede, het loket voor Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de scholen.

Hoe zorgen we hiervoor?

De gemeente zorgt in samenwerking met de hierboven beschreven partners op verschillende manieren voor het organiseren van passende zorg:

- Middels een preventieve aanpak

Er wordt zowel regionaal als lokaal samengewerkt met scholen, huisartsen en maatschappelijke organisaties. In 2025 is de gemeente met de aanpak 'verhoogde aandacht Oekraïense opvanglocaties' gestart, waarbinnen in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin, het locatiemanagement en WIJHeemstede gestreefd wordt naar het verlagen van de drempel voor Oekraïners om in gesprek te gaan over gezondheid, zowel mentaal als fysiek. Deze inzet is belangrijk, omdat inmiddels duidelijk is dat het (mentale) welzijn van veel Oekraïense vluchtelingen onder druk staat. Onder andere landelijke onderzoeken en nieuwsberichten signaleren toenemende gevoelens van stress, vermoeidheid en onzekerheid bij Oekraïners die langdurig in opvang verblijven. De ervaring leert dat het vaak niet noodzakelijk is specifiek aanbod te ontwikkelen voor Oekraïense vluchtelingen. De focus ligt daarom vooral op het vergroten van de vindbaarheid van reeds bestaand aanbod.

- Middels informatie en advies

Het locatiemanagement heeft van de gemeente de opdracht gekregen zorg te dragen voor actuele, zichtbare informatie op alle locaties met betrekking tot de toegang tot gezondheidszorg in Nederland. Informatie dient makkelijk te vinden te zijn en beschikbaar te worden gesteld in het Nederlands en Oekraïens. Het locatiemanagement onderhoudt hiertoe nauw contact met het CJG en het Wmo-loket. Het CJG en het WMO-loket vervullen een belangrijke functie in het geven van informatie en advies.

De gemeente vraagt van het locatiemanagement verder om zo veel als mogelijk en passend gebruik te maken van het landelijk aanbod vanuit bijvoorbeeld Empatia: het landelijke welzijnsprogramma voor Oekraïners die gevlucht zijn naar Nederland. Empatia kan worden benaderd door Oekraïners bij individuele hulpvragen maar heeft ook een ruim aanbod in workshops die op locatie verzorgd worden, in de meeste gevallen vergoed door het Rijk. De gemeente vindt het van belang dat van deze specialistische kennis waarbij cultuursensitief gewerkt wordt gebruik te maken en vraagt van het locatiemanagement om op de hoogte te zijn en blijven van het actuele aanbod en dit waar mogelijk lokaal of in samenwerking met andere gemeenten in te zetten.

- Middels de inzet van specialistische zorg

Huisartsen zijn bevoegd Oekraïners die zij als patiënt hebben door te verwijzen naar specialistische zorg. Dit kan medische zorg zijn zoals ziekenhuiszorg of revalidatiezorg maar het kan ook gaan om psychosociale zorg. GGZ-zorg wordt in Nederland voor Oekraïners vergoed vanuit de Regeling Medische zorg Oekraïne (RMO). Gesignaleerd wordt dat Oekraïners met een GGZ-zorgvraag in veel gevallen nog niet de juiste hulp krijgen. Dit is een landelijk probleem en is niet specifiek voor Heemstede. Vermoed wordt dat de oorzaak tweeledig is. Ten eerste wordt er door Oekraïners mogelijk een barrière ervaren om hulp te vragen. Hulp vragen lukt mensen namelijk over het algemeen alleen als er sprake is van veiligheid en vertrouwen. Het is goed denkbaar dat niet iedereen die hier naartoe gevlucht is vanuit Oekraïne zich voldoende veilig voelt om zich kwetsbaar op te stellen, bijvoorbeeld door aan te kaarten dat er problemen zijn met de mentale gezondheid. Ten tweede is het in de Oekraïense cultuur niet vanzelfsprekend om hulp bij een psycholoog te zoeken bij mentale problemen. Wanneer iemand wél een hulpvraag stelt, dan lijkt er ook sprake van onduidelijkheid bij de professionals wat de mogelijkheden zijn van inzet van zorg voor deze specifieke doelgroep. Het aantal GGZ-praktijken met Oekraïens of Russisch- sprekende professionals is gering en er is sprake van wachtlijsten. De gemeente streeft naar verbetering van deze situatie door nauwere samenwerking met zorgverleners zoals huisartsen en psychologen en ervaringsdeskundigen om de best mogelijke zorg te kunnen bieden. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt aan bijeenkomsten voor professionals vanuit verschillende disciplines gericht op kennisvergaring ten aanzien van mentaal welzijn van Oekraïense vluchtelingen, gefaciliteerd door de gemeente.

Voor Jeugdhulp geldt dat er geen regelingen specifiek voor Oekraïense kinderen getroffen zijn, anders dan voor Nederlandse kinderen. Oekraïense kinderen vallen onder de jeugdwet, ongeacht verblijfsstatus. Een consortium moet indien nodig een tolk inschakelen. Er dienen in beginsel geen maatwerkcontracten te worden afgesloten voor deze kinderen. Wel kunnen Oekraïense kinderen onder noodmatregel GI geholpen worden indien er sprake is van acute onveiligheid of andere crisissituatie.

- Regionale samenwerking

De gemeente organiseert de zorg rondom Oekraïense vluchtelingen zo veel mogelijk in regionaal verband. Zo kunnen initiatieven in het kader van mentaal welzijn interessant zijn om regionaal in te kopen. Waar dit niet mogelijk of wenselijk is wordt vanuit de gemeente gekeken of dit wél in samenwerking met één of twee andere gemeenten uit de regio mogelijk en wenselijk is om kosten en baten zo veel mogelijk te delen binnen de regio. Zo worden bijvoorbeeld de oudercafés waarbij een Oekraïense tolk aanwezig is ook opengesteld

voor Oekraïners uit Bloemendaal en wordt de komende tijd beoordeeld of het programma OpKoers van het Rode Kruis kan worden ingekocht in gezamenlijkheid met andere gemeenten om de kosten te drukken en het programma zo breed mogelijk beschikbaar te stellen.

5.1.4 Toegang tot onderwijs voor kinderen 4 tot en met 18 jaar

Verantwoordelijkheid

De gemeente is op grond van de leerplichtwet, De Jeugdwet en passend onderwijs en de Wet primair onderwijs en Wet voortgezet onderwijs verantwoordelijk voor het organiseren van voldoende onderwijsplekken. Bij bijzondere onderwijsbehoeften van kinderen zorgt de gemeente voor passende ondersteuning, zoals zorg-onderwijsarrangementen of samenwerking met jeugdzorg.

Hoe zorgen we hiervoor?

- Leerplicht en schoolgang in Heemstede

Oekraïense kinderen tussen 4 en 18 jaar oud nemen deel aan het onderwijs in Heemstede of Haarlem. In beginsel geldt dat zij de eerste twee jaren dat zij hier verblijven deelnemen aan het nieuwkomersonderwijs bij de Internationale schakelklassen die hiervoor zijn ingericht. De gemeente neemt deel aan het regionale overleg nieuwkomersonderwijs en heeft zicht op de mogelijkheden tot instroom van nieuwkomers in het onderwijs in en rondom Heemstede.

- Regeling voor tegemoetkoming schoolkosten

De gemeente Heemstede werkt aan een bijzondere regeling voor gezinnen met weinig tot geen inkomen om Oekraïense kinderen een kansrijke start op school te kunnen bieden. Hierbij kan worden gedacht aan vergoeding voor bijvoorbeeld een schooltas, schriften, een rekenmachine en/of een laptop. Bij de ontwikkeling van deze regeling wordt ook vergoeding voor huiswerkbegeleiding overwogen. Deze bijzondere regeling is nog niet vastgesteld op het moment van het schrijven van dit sociaal programma.

- Leerlingenvervoer

Als er geen andere opties zijn om op school te komen (denk aan fiets, OV) kan onder bepaalde voorwaarden het leerlingenvervoer van RegioRijder worden ingezet. De gemeente vraagt van het locatiemanagement om te signaleren als er op dit vlak problemen ontstaan en om inwoners de weg te wijzen naar de mogelijkheden tot het doen van een aanvraag.

- Opvangregeling

Oekraïense vluchtelingen die afhankelijk zijn van leefgeld (geen werk hebben), kunnen voor 12 euro per maand voor twee dagdelen in de week gebruik maken van opvang bij een peuterspeelzaal door hiertoe een aanvraag bij de gemeente te doen.

5.2 Pijler 2: Stimuleren van ontwikkeling en zelfredzaamheid

Deze pijler is gericht op het versterken van de persoonlijke capaciteiten van Oekraïense vluchtelingen, zodat zij op voor zo lang dat nodig is zelfredzaam kunnen zijn binnen de Nederlandse samenleving.

5.2.1 Taalontwikkeling

Verantwoordelijkheid

Er is geen wettelijke verplichting om taalonderwijs voor volwassenen te faciliteren voor de Nederlandse overheid ten aanzien van Oekraïense vluchtelingen. Oekraïense vluchtelingen hoeven – in tegenstelling tot statushouders – geen inburgeringscursus te volgen.

Taalonderwijs wordt dus op vrijwillige basis gevolgd door Oekraïners. De gemeente acht het van belang voldoende opties aan te bieden voor Oekraïners, omdat het spreken en begrijpen van de Nederlandse taal bijdraagt aan de zelfredzaamheid, sociale cohesie en veiligheid en eenzaamheid kan voorkomen.

Hoe zorgen we hiervoor?

Het locatiemanagement en de gemeente signaleren dat er weliswaar een taalaanbod is waar Oekraïners gebruik van maken maar dat er meer nodig is om het taalniveau van deze doelgroep te optimaliseren. Gesignaleerd wordt dat veel werkgevers een hogere taal-eis stellen aan Oekraïners dan vlak na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Om alle Oekraïners die opgevangen worden in Heemstede de mogelijkheid te geven om zich de Nederlandse taal eigen te maken worden zij gestimuleerd door de sociaal beheerder en de gemeente om deel te nemen aan:

- Taalles door vrijwilligers op locatie
- Volwasseneducatie (zie regionaal beleid lage basisvaardigheden 2025-2028)
- Nederlandse les bij WIJHeemstede onder begeleiding van NT2-docent
- Deelname kinderen bij Voorlees- en Doorleesexpress (WIJHeemstede)
- Deelname kinderen aan Spelen met Taal (WIJ)
- Deelname Taalinloop WIJHeemstede

5.2.2 Toegang tot onderwijs en werk voor volwassenen

Verantwoordelijkheid

Oekraïense vluchtelingen in Nederland hebben de mogelijkheid om te werken, afhankelijk van hun verblijfsstatus. Veel vluchtelingen kunnen via de tijdelijke beschermingsstatus werken, wat hen toegang geeft tot de arbeidsmarkt. De gemeente heeft geen wettelijke verplichting om passend werk voor Oekraïense vluchtelingen te vinden. De gemeente stelt zich op het standpunt dat van belang is om hier ook zonder wettelijke verplichtingen op te investeren. Passend werk levert een aantal voordelen op: Oekraïners kunnen op deze manier bijdragen aan de Nederlandse economie en worden niet (of minder) afhankelijk van uitkeringen of andere overheidssteun. Voorts zorgt passend werk voor een gevoel van eigenwaarde, voorkomt sociale isolatie en beperkt het de kans op psychische problemen.

Hoe zorgen we hiervoor?

De taalbarrière is een obstakel voor Oekraïners om (passend) werk te vinden. Toch zijn de meeste Oekraïners erin geslaagd werk te vinden in Nederland; tussen de 80 en 90 procent van de Oekraïners die in Heemstede worden opgevangen en ouder is dan 18 jaar, werkt. De gemeente stelt zich op het gebied van werk drie doelen:

- Beoordelen of de mensen die niet werken kunnen worden begeleid naar werk.
- Beoordelen of de mensen die werken ook passend werk doen of dat zij mogelijk kunnen worden ondersteund bij het vinden van passender werk, desgewenst.

- Beoordelen of er mensen zijn die met hulp kunnen worden toegeleid naar beroepen binnen de zorg, het onderwijs en de technische sector.

Gestreefd wordt naar een scherp beeld van de wensen, mogelijkheden en behoeften van Oekraïense vluchtelingen in Heemstede op het gebied van werk en worden de mogelijkheden tot samenwerking met organisaties met expertise op werk- en stagebegeleiding in kaart gebracht en waar mogelijk opgestart en onderhouden.

In dit verband speelt het Werkcentrum Zuid-Kennemerland en IJmond een belangrijke rol. Dit is een samenwerkingsverband tussen UWV, IJmond Werkt! En Spaarne Werkt. De in de arbeidsregio aangesloten gemeenten (waaronder Heemstede) zijn hierin vertegenwoordigd. Het doel van het Werkcentrum is om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar te brengen met een focus op werkzoekenden die een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken om (weer) aan de slag te gaan. Oekraïners kunnen dus gebruik maken van regulier regionaal aanbod.

5.3 Pijler 3: Stimuleren van sociale integratie en gemeenschapsbinding

De pijler "Stimuleren van sociale integratie en gemeenschapsbinding" richt zich op het bevorderen van deelname van Oekraïense vluchtelingen aan de lokale samenleving, zodat iedereen in Heemstede zich verbonden en welkom voelt. Het omvat het creëren van mogelijkheden voor sociale interactie, zoals deelname aan gemeenschappelijke activiteiten, vrijwilligerswerk en culturele uitwisselingen, om wederzijds begrip en inclusie te versterken. Daarnaast draagt het bij aan het opbouwen van een sociaal netwerk, wat cruciaal is voor zowel persoonlijke ontwikkeling als het gevoel van veiligheid en stabiliteit.

5.3.1 Stimuleren vrijwilligerswerk

Verantwoordelijkheid

Er is geen sprake van een expliciete wettelijke verantwoordelijkheid voor gemeenten om vrijwilligerswerk te stimuleren onder Oekraïense vluchtelingen. De gemeente kiest ervoor desondanks te stimuleren dat Oekraïense vluchtelingen zich waar passend inzetten als vrijwilliger voor de gemeenschap. Dit bevordert maatschappelijke participatie en integratie en draagt bij aan een zinvolle dagbesteding en versterkt sociale contacten, hetgeen leidt tot een verhoogde zelfredzaamheid.

Hoe zorgen we hiervoor?

Een deel van de Oekraïense vluchtelingen in Heemstede voert vrijwilligerswerk uit in- of in de buurt van Heemstede. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan werken in de plantsoenen of koffie schenken in verzorgingstehuizen. Dit kan een essentiële stap zijn richting het opbouwen van werkervaring, het leren van de taal én het opbouwen van sociale contacten. De gemeente zet in samenwerking met Het locatiemanagement in op stimuleren van het doen van vrijwilligerswerk onder Oekraïense vluchtelingen, bij voorkeur op werkplekken waar Nederlands gesproken wordt.

5.3.2 Stimuleren gemeenschapsactiviteiten

Verantwoordelijkheid

Er is geen sprake van een expliciete wettelijke verantwoordelijkheid voor gemeenten om deelname aan gemeenschapsactiviteiten te stimuleren onder Oekraïense vluchtelingen.

Hoe zorgen we hiervoor?

- Stimuleren deelname verenigingsleven

De gemeente stimuleert in samenwerking met het locatiemanagement deelname van Oekraïense vluchtelingen aan het verenigingsleven in (of rondom) Heemstede. De gemeente streeft ernaar naar het opnemen van Oekraïense vluchtelingen bij reeds bestaande initiatieven zoals sport- en muziekverenigingen en bijvoorbeeld de activiteiten georganiseerd door de welzijnsorganisatie van Heemstede. De gemeente ziet een rol weggelegd voor zichzelf en het locatiemanagement bij het verlagen van de drempel voor Oekraïense vluchtelingen om hieraan (vaker) deel te nemen door het organiseren van activiteiten en momenten specifiek gericht op de Oekraïners in Heemstede. De gemeente stelt in dat kader voor Oekraïners die geen zelfstandig inkomen hebben 175 euro beschikbaar op aanvraag. Dit kan worden besteed aan sporten, muziekles of een dagje uit. Voor kinderen van Oekraïners die rond moeten komen van leefgeld wordt 475 beschikbaar gesteld om te kunnen besteden aan sport, muziekles of een dagje uit. Daarnaast kan voor deze kinderen een tegemoetkoming voor zwemlesbijdrage worden aangevraagd van 255 euro per kind. Hiermee is aansluiting gezocht bij de bestaande “Eropuit!” regeling voor Heemstedenaren.

- Organisatie van verbindende activiteiten

De gemeente verzoekt het locatiemanagement om met regelmaat verbindende activiteiten te organiseren. Zo wordt gestreefd naar een ‘open huis’ voorafgaand aan de opening van nieuwe locaties en naar momenten gericht op samenkomen van bewoners van de opvanglocatie en omwonenden. De gemeente overlegt voorafgaand aan dergelijke bijeenkomsten met het locatiemanagement over de bedoeling en de financiering van dergelijke activiteiten. De gemeente verzoekt het locatiemanagement ook om per locatie een duidelijk vrijwilligersplan op te stellen. Veel Heemstedenaren geven aan graag iets te willen betekenen voor Oekraïense vluchtelingen. Het faciliteren hiervan, bijvoorbeeld door een informatieavond die hierover gaat en begeleiding van vrijwilligers bij dat wat zij kunnen bieden wordt door de gemeente bij het locatiemanagement belegd.

6. Opvang asielzoekers

6.1 Opvang asielzoekers: wettelijke kaders

Wettelijke kaders opvang asielzoekers

Het COA is in Nederland verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers. De wettelijke kaders voor het COA zijn vastgelegd in de Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers en de Vreemdelingenwet 2000. Deze wetten bepalen dat het COA belast is met het organiseren en coördineren van opvanglocaties voor asielzoekers, inclusief huisvesting, basisvoorzieningen

en begeleiding tijdens de asielprocedure. Gemeenten zijn middels de spreidingswet verantwoordelijk voor het aandragen van locaties waar de opvang kan plaatsvinden. Op het moment van schrijven heeft de gemeente Heemstede één locatie aan de Heemsteedse Dreef. Het college buigt zich nog over de recent uitgesproken wensen en bedenkingen van de raad om invulling te geven aan de restopgave.

De gemeente maakt heldere afspraken met het COA voorafgaand aan eventuele vestiging van opvanglocaties. Deze afspraken zijn gericht op het laten aansluiten van de opvang bij de lokale context en het behouden van grip op veiligheid en leefbaarheid. Dit sociaal programma vormt de basis voor die afspraken en borgt dat de opvang beheersbaar blijft en past bij de draagkracht van Heemstede.

Alleenstaande minderjarige asielzoekers

Een bijzondere doelgroep binnen de asielopvang vormt de groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen (hierna: AMV). Dit zijn asielzoekers onder de 18 jaar die zonder ouders of wettelijke vertegenwoordigers in Nederland aankomen. Vanwege hun kwetsbare positie ontvangen zij specifieke opvang en begeleiding. Het COA is verantwoordelijk voor het organiseren van passende opvangvoorzieningen voor AMV, waarbij wordt uitgegaan van kleinschaligheid en veiligheid. Afhankelijk van hun leeftijd, ontwikkelingsniveau en mate van zelfstandigheid worden AMV geplaatst in verschillende opvangvormen, zoals kleinschalige wooneenheden, gezinshuizen of opvanglocaties met intensieve begeleiding. In Heemstede is op het moment dat dit programma tot stand gekomen is sprake van één opvanglocatie voor AMV aan de Heemsteedse Dreef. Het gaat om een opvanglocatie voor zestien kinderen (mogelijk op een later moment uitgebreid naar twintig) in de leeftijd van 13 en 14 jaar .

De gemeente is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van onderwijs voor deze AMV (net als voor minderjarige asielzoekers die mét ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers hier verblijven). In beginsel geldt alles dat in dit hoofdstuk is opgenomen ook voor AMV die in Heemstede worden opgevangen. Uiteraard geldt dat AMV een kwetsbare groep vormen en dat zij meer begeleiding en bescherming nodig hebben dan andere vluchtelingen. Zij worden daarom begeleid door een voogd van het Nidos. De medewerkers van het Nidos zorgen ervoor dat de jongeren in een veilige omgeving opgroeien met passende opvang en ondersteuning. Zij helpen de jongeren ook bij de inschrijving op school, bij het verkrijgen van medische zorg en andere basisvoorzieningen. Ze ondersteunen daarnaast deze jongeren tijdens het juridische proces rondom de asielaanvraag. Naarmate jongeren ouder worden helpt het Nidos de jongeren samen met het COA om zelfstandig te worden. De basis die hieronder beschreven wordt is dus ook op deze jongeren van toepassing maar de uitvoering is in de praktijk intensiever en meer op maat. Soms zal in dit stuk specifiek op die praktijk worden ingegaan om het één en ander te verduidelijken op dat gebied.

6.2 Pijler 1: Een veilige opvangplek met toegang tot gezondheidszorg en onderwijs

6.2.1 Een veilige plek om te wonen

Verantwoordelijkheid

Het COA is verantwoordelijk voor de veiligheid binnen de opvanglocaties waar asielzoekers verblijven. Om de privacy en veiligheid van jongeren te beschermen, zorgt het COA ervoor dat opvanglocaties zo zijn ingericht dat buitenstaanders niet zomaar naar binnen kunnen kijken. Daarnaast waarborgt het COA de brandveiligheid en is het personeel van het COA getraind in het signaleren van zaken als uitbuiting. Het personeel werkt volgens de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, en is alert op signalen van onveiligheid bij jongeren zelf. Jongeren moeten zich beschermd en veilig voelen in hun woonomgeving.

De gemeente en de politie zijn verantwoordelijk voor de veiligheid in de openbare ruimte rondom de opvanglocaties waar asielzoekers verblijven en in de rest van de gemeente.

Hoe zorgen we hiervoor?

Voorafgaand aan de opening van een locatie waar asielzoekers worden opgevangen wordt door de gemeente, het COA en de politie gezamenlijk een veiligheidsplan opgesteld, waarbij ook de input van omwonenden wordt betrokken. Het veiligheidsplan is bedoeld om een veilige woonomgeving voor de bewoners te garanderen. Asielzoekers en met name AMV zijn een kwetsbare doelgroep en het is dan ook van belang dat er oog is voor risico's op onveiligheid, in het bijzonder wanneer het gaat om de opvang van minderjarige asielzoekers. Daarnaast is het veiligheidsplan ook bedoeld om eventuele overlast of incidenten rondom de opvanglocatie te beheersen. In het veiligheidsplan wordt in ieder geval vastgelegd hoe iedere betrokken organisatie dient te handelen bij signalering van mogelijke risico's voor bewoners, overlastgevend gedrag, strafbare feiten en/of vermoedens daarvan. Dit bevordert duidelijkheid over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast bevat het veiligheidsplan concrete afspraken over onderlinge communicatie en communicatie richting omwonenden wanneer sprake is van overlast en/of strafbare feiten. Tot slot dient in het veiligheidsplan duidelijk te worden aangegeven in welke mate er sprake is van aanwezigheid van het COA op de locaties (24/7 bijv). De medewerkers van het COA worden getraind in het omgaan met spanningen en incidenten zodat zij tijdig kunnen signaleren en acteren.

6.2.2 Een hygiënische plek om te wonen

Verantwoordelijkheid

Het COA is verantwoordelijk om hygiëne op de locaties waar asielzoekers verblijven te waarborgen.

Hoe zorgen we hiervoor?

Het COA hanteert een uitgebreide hygiëne-aanpak binnen de opvanglocaties om een veilige en schone leefomgeving voor asielzoekers te garanderen. Het COA houdt volgt hierbij de Hygienerichtlijn voor asielzoekerscentra van het RIVM. Deze omvat onder andere de inhuur van schoonmaakdiensten voor gemeenschappelijke ruimten zoals de keuken, sanitaire voorzieningen en een eventuele gemeenschappelijke woonkamer, periodieke inspecties door de GGD, informatievoorziening aan bewoners over persoonlijke hygiëne en voorzieningen en duidelijke afspraken over afvalinzameling en verwerking. Deze aanpak helpt om een gezond en veilig leefklimaat te behouden in alle COA-opvanglocaties.

6.2.3 Toegang tot gezondheidszorg

Verantwoordelijkheid

Het COA heeft de wettelijke verantwoordelijkheid om medische zorg voor asielzoekers in opvanglocaties te faciliteren. Dit gebeurt via de Regeling Medische Zorg Asielzoekers (RMA). Het COA organiseert medische voorlichting voor asielzoekers bij aankomst en tijdens hun verblijf, faciliteert aanvullende zorg binnen opvanglocaties, zoals psychosociale ondersteuning voor asielzoekers met mentale problemen en begeleidt asielzoekers bij gezondheidskwesties die verband houden met hun verblijf in opvanglocaties. De Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) is een gespecialiseerde zorgaanbieder die door het COA gecontracteerd is en medische zorg voor de opvanglocaties verzorgt. Het gaat daarbij onder andere om huisartsenzorg en preventieve zorg zoals vaccinaties, doorverwijzingen naar specialistische zorg zoals ziekenhuizen en tandartsen en psychosociale zorg voor asielzoekers die kampen met trauma's of andere mentale gezondheidsproblemen. Het Nidos heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor een specifieke groep asielzoekers, te weten alleenstaande minderjarige vluchtelingen. De taken van Nidos zijn de voogdij (zij nemen beslissingen over zorg en welzijn van alleenstaande minderjarige vluchtelingen), het coördineren van gezondheidszorg voor deze kinderen en het signaleren van kwetsbaarheden (bijvoorbeeld trauma).

Gemeenten zijn op grond van de Jeugdwet verantwoordelijk voor passende jeugdhulp aan asielzoekerskinderen. Een huisarts, jeugdarts of Nidos-jeugdbeschermer kan beoordelen of een kind GGZ-hulp of zwaardere jeugdhulp nodig heeft en direct naar specialistische jeugdhulp doorverwijzen. De gemeente Heemstede heeft met het COA de afspraak gemaakt dat doorverwijzing echter altijd in afstemming is met het Centrum voor Jeugd en Gezin. Op die manier heeft de gemeente zicht op de jeugdhulp aan kinderen binnen de eigen gemeente. Dit is belangrijk vanwege zorgcoördinatie en bekostiging van de jeugdhulp. Als een jeugdhulptraject gestart wordt vindt er vanaf dat moment afstemming plaats tussen de partners van het Multidisciplinair overleg (MDO) en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het COA heeft één contactpersoon aangewezen voor de locaties als aanspreekpunt voor het CJG zodat snel geschakeld kan worden. De behoefte van het kind staat centraal; het (nog) niet hebben van een verblijfsvergunning staat het leveren van jeugdhulp niet in de weg. Wel worden de duur van het verblijf en de urgentie en ernst van de hulpvraag als factoren meegewogen in de beslissing wat het meest verantwoord en passend is. Hoewel asielzoekerskinderen vaak veel hebben meegemaakt leert de ervaring dat deze kinderen vooral behoefte hebben aan veiligheid en vertrouwen. School biedt hier vaak de basis voor. Slechts een beperkt deel van de asielzoekerskinderen heeft GGZ-zorg of zwaardere jeugdhulp nodig. Het geldt dat vanuit het gemeentefonds naar het COA is overgemaakt en het geldt dat door het ministerie van Veiligheid en Justitie is vrijgemaakt voor de inzet van Jeugd-GGZ voor asielzoekerskinderen zijn in een Decentralisatie Uitkering opgenomen. De hoogte van de uitkering per gemeente is gebaseerd op het gemiddeld aantal kinderen per jaar in een COA-locatie binnen de gemeente. Het COA levert deze gegevens aan de VNG, de VNG levert deze gegevens aan het ministerie van BZK. Dit wordt gedaan op basis van historische data. De VNG heeft een algemene aanbeveling aan gemeenten gedaan om afspraken over een jeugdhulptraject ook te noteren in het JGZ-dossier en het huisartsendossier. Op die manier wordt afstemming, samenwerking en continuïteit van zorg bereikt. De gemeente Heemstede werkt aan inregelen van deze aanbeveling op lokaal niveau.

Hoe zorgen we hiervoor?

De GZA beheert medische centra in opvanglocaties. Asielzoekers kunnen hier terecht voor basisgezondheidszorg en spoedeisende zorg buiten kantooruren. Als specialistische zorg nodig is regelt de GZA een doorverwijzing naar ziekenhuizen of andere zorginstellingen. De kosten worden gedekt door de RMA. De GZA biedt daarnaast in samenwerking met het COA laagdrempelige psychologische ondersteuning in de opvanglocaties. Bij ernstige trauma's worden asielzoekers doorverwezen door de GZA naar gespecialiseerde GGZ-instellingen. Het COA organiseert verder ook activiteiten en programma's die het welzijn van asielzoekers bevorderen. Daarbij valt te denken aan groepsgesprekken en activiteiten die bijdragen aan mentaal welzijn zoals het BAMBOO-programma van GZA: een GGZ-preventieprogramma voor asielzoekers op opvanglocaties. Dit programma bestaat uit een training van vijf groepsbijeenkomsten die elk twee uur duren en wordt geleid door de POH-GGZ van GZA. Bewoners krijgen tijdens deze training inzicht in hun persoonlijke sterke eigenschappen en leren hoe zij deze kunnen inzetten wanneer zij psychische klachten ervaren. Als er voor een individu meer zorg nodig is, wordt uitgelegd tijdens deze training hoe iemand deze zorg kan krijgen.

Ten aanzien van AMV zorgt het Nidos voor intensieve begeleiding. Het Nidos zet jeugdgezondheidszorg en psychologische hulp in voor deze kinderen waar nodig. Voor AMV in pleeggezinnen of in kleinschalige opvanglocaties werkt het Nidos samen met de gemeente om lokale gezondheidsvoorzieningen toegankelijk te maken.

Om gezondheidsproblemen te voorkomen worden asielzoekers uitgebreid geïnformeerd door het COA en de GZA over hygiëne, voeding, vaccinaties en het Nederlandse gezondheidsstelsel. Deze informatie wordt in verschillende talen aangeboden zodat deze begrijpelijk is voor iedereen.

6.2.4 Toegang tot onderwijs voor alle kinderen tussen 4 en 18 jaar oud

Verantwoordelijkheid

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het realiseren van onderwijs voor asielzoekers tussen 4 en 18 jaar oud op grond van de Leerplichtwet.

Hoe zorgen we hiervoor?

De gemeente Heemstede werkt, net als andere gemeenten in de regio Kennemerland, nauw samen met schoolbesturen om primair en voortgezet onderwijs te verzorgen. Voor alle asielzoekers in schoolgaande leeftijd is nieuwkomersonderwijs essentieel. Jaarlijks vindt er overleg plaats tussen de schoolbestuurders en de gemeenten uit de regio. Een dergelijk overleg is verplicht op grond van de onderwijswetgeving. In dit overleg wordt gekeken naar vraag en aanbod van aantal plekken. In onze regio wordt dit regionaal vorm gegeven om de slagkracht en samenwerking te vergroten. Het onderwijs in een Internationale Schakelklas (ISK) vormt een cruciale voorwaarde om zij-instroom in het reguliere voortgezet onderwijs mogelijk te maken. Voor reguliere asielopvangplekken heeft het COA berekend dat 10% van de bewoners behoefte heeft aan nieuwkomersonderwijs, waarvan de helft primair onderwijs betreft en de andere helft voortgezet onderwijs. Kinderen in de leeftijdscategorie voor

primair onderwijs volgen les in een Internationale Taalklas. Voor AMV-locaties geldt dat de behoefte aan nieuwkomersonderwijs 100% is gezien de leeftijd van deze doelgroep.

Binnen de regio is afgesproken dat toegang tot de Internationale Schakelklas een noodzakelijke voorwaarde is voor het opvangen van AMV. Daarom is er vooraf overleg geweest met schoolbesturen over de prognose van het aantal beschikbare plekken in de ISK. Pas nadat hierover afspraken zijn gemaakt, is de verdeling van opvanglocaties voor AMV binnen de regio bepaald. Met andere woorden: de gemeente Heemstede neemt, net als andere gemeenten in de regio, alleen de verantwoordelijkheid voor het realiseren van een opvanglocatie voor AMV als er gegarandeerd voldoende instroommogelijkheden zijn in de Internationale Schakelklassen in de regio.

6.3 Pijler 2: Stimuleren van ontwikkeling en zelfredzaamheid

Verantwoordelijkheid

Het COA is verantwoordelijk voor het aanbieden van activiteiten en begeleiding die de ontwikkeling en zelfredzaamheid van asielzoekers ondersteunen tijdens hun verblijf in opvanglocaties. Dit valt onder hun wettelijke taak zoals vastgelegd in de Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers. Het Nidos heeft als voogdijinstelling een specifieke verantwoordelijkheid om de ontwikkeling en zelfredzaamheid van minderjarige asielzoekers te stimuleren. De gemeente Heemstede heeft weliswaar geen directe wettelijke verantwoordelijkheid ter stimulering van ontwikkeling en zelfredzaamheid van asielzoekers maar heeft wel een verantwoordelijkheid om de eigen gemeenschap als geheel te ondersteunen. De gemeente Heemstede heeft een zeer waardevol lokaal aanbod dat bij kan dragen aan ontwikkeling en zelfredzaamheid van asielzoekers. Door dit aanbod onder de aandacht te brengen bij asielzoekers streeft de gemeente op pro-actieve wijze sociale cohesie en een gevoel van waardigheid en perspectief voor asielzoekers na. De gemeente heeft dus een indirecte verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan het welzijn van asielzoekers, in het belang van asielzoekers zelf én dat van andere inwoners van de gemeente.

Hoe zorgen we hiervoor?

Het COA organiseert en faciliteert activiteiten gericht op zelfredzaamheid zoals taalonderwijs, cursussen voor praktische vaardigheden en voorlichting over de Nederlandse samenleving. Asielzoekers kunnen daarnaast op vrijwillige basis deelnemen aan activiteiten binnen en buiten de opvanglocatie, zoals bij WIJHeemstede en Plein1. Het COA biedt begeleiding aan asielzoekers om hen te helpen structuur in hun dagelijks leven aan te brengen en zelfredzaamheid te ontwikkelen. Het COA werkt samen met organisaties om laagdrempelige cursussen te organiseren, zoals financiële zelfredzaamheid en basiskennis van de Nederlandse arbeidsmarkt. Nidos begeleidt minderjarige asielzoekers bij het ontwikkelen van zelfstandigheid, zoals het leren omgaan met geld, koken en het maken van studie- en loopbaankeuzes. Bij de opening van een nieuwe asiellocatie organiseert het COA in samenwerking met de gemeente een avond gericht op inwoners van Heemstede die geïnteresseerd zijn in het verrichten van (vrijwilligers)werk dat aan de hierboven beschreven ontwikkeling een bijdrage kan leveren. Het COA zal op dergelijke informatieavonden informatie verschaffen over de (juridische) mogelijkheden en behoeften binnen Heemstede. De gemeente stelt waar mogelijk ruimten zoals gymzalen beschikbaar om te huren voor initiatieven van het COA beschikbaar voor activiteiten.

6.4 Pijler 3: Stimuleren van sociale integratie en gemeenschapsbinding

Verantwoordelijkheden

Het COA heeft de verantwoordelijkheid om asielzoekers in de opvanglocaties voor te bereiden op integratie in de bredere samenleving. Dit gebeurt onder andere door begeleiding en voorlichting over de Nederlandse cultuur, normen en waarden. Het COA biedt daarnaast taalonderwijs (voor AMV taalondersteuning gegeven door vrijwilligers omdat AMV op school taalonderwijs volgen) en organiseert activiteiten die asielzoekers helpen om sociale vaardigheden te ontwikkelen en de taal te leren. Het COA stimuleert asielzoekers om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten en vrijwilligerswerk in de opvanglocaties, wat hen helpt om in contact te komen met andere inwoners van de gemeente. De gemeente Heemstede zorgt voor relevante informatievoorziening over mogelijkheden en lokaal aanbod.

Het COA is verantwoordelijk voor het onderhouden van het contact met vrijwilligers die zich aanmelden bij hen. Het COA is tevens verantwoordelijk voor de organisatie rondom de aanvraag van een VOG door vrijwilligers, hieraan zijn geen kosten verbonden.

WIJHeemstede vervult een belangrijke rol binnen Heemstede op het gebied van sociale integratie en gemeenschapsbinding. Het COA onderhoudt structureel contact met WIJHeemstede, zodat signalen over behoeften en wensen van vluchtelingen tijdig gedeeld kunnen worden. Deze signalen zijn van waarde om te verkennen hoe deze kunnen aansluiten bij het bestaande welzijnsaanbod of, indien nodig, of mogelijk, om samen te kijken naar aanvullende initiatieven. Daarbij is het belangrijk te benadrukken dat niet alle wensen direct vertaald kunnen worden naar concrete activiteiten, en dat sommige behoeften mogelijk buiten de scope van WIJHeemstede vallen.

Hoe zorgen we hiervoor?

- Vrijwilligersplan

Het COA levert bij de gemeente voorafgaand aan de opening van een nieuwe asiellootatie een vrijwilligersplan aan waarin omschreven is op welke wijze het COA vrijwilligers zal begeleiden en inzetten in en rondom de opvanglocatie. Het COA zorgt voorafgaand aan de opening van een asiellootatie voor een inlooptmoment voor mensen uit Heemstede die geïnteresseerd zijn in het verrichten van vrijwilligerswerk. Op deze avond wordt door het COA toegelicht hoe vrijwilligerswerk kan worden gedaan en op welke andere manieren mensen in contact kunnen komen met asielzoekers in Heemstede. Gedurende de opvangperiode heeft het COA regelmatig contact met vrijwilligers en houdt het COA hen op de hoogte van mogelijkheden en behoeften binnen de opvanglocatie. Vrijwilligers krijgen ook de mogelijkheid suggesties te doen aan het COA. De gemeente verzoekt het COA dergelijke suggesties actief en waar wenselijk in samenwerking met de gemeente op te pakken.

- Stimuleren deelname verenigingsleven

De gemeente organiseert in ieder geval jaarlijks in samenwerking met het COA een moment waarop sport- en muziekverenigingen in Heemstede zich presenteren op de asiellootaties. Hierbij krijgen asielzoekers toelichting over de mogelijkheden om deel te nemen aan een vereniging.

- Structureel contact tussen COA en WIJHeemstede

WIJHeemstede vervult een belangrijke rol binnen Heemstede ten aanzien van sociale integratie en gemeenschapsbinding. Het COA onderhoudt op structurele basis contact met WIJHeemstede zodat activiteiten vanuit de welzijnsorganisatie aansluiten op behoeften en wensen van vluchtelingen en zodat deze tijdig bekend kunnen worden gemaakt aan hen.

- Nieuwkomersdiner

Vanuit de gemeente wordt in beginsel jaarlijks een nieuwkomersbijeenkomst georganiseerd. Hier worden alle asielzoekers die dat jaar in Heemstede zijn opgevangen voor uitgenodigd. Ook het COA wordt uitgenodigd voor deze bijeenkomst.

- Stimuleren particuliere initiatieven

De gemeente staat in beginsel positief tegenover particuliere initiatieven van Heemstedenaren. Indien Heemstedenaren een initiatief indienen bij het COA en/of de gemeente ter bevordering van sociale cohesie en verbinding tussen vluchtelingen en andere Heemstedenaren wordt bekeken welke mogelijkheden de gemeente heeft om hieraan een bijdrage te leveren. Hierbij werkt de gemeente nauw samen met WIJHeemstede.

7. Communicatie

Een goede samenwerking tussen het COA, het locatiemanagement en de gemeente is van groot belang voor een stabiele en veilige opvang. Door vaste overlegmomenten, korte lijnen en duidelijke afspraken zorgen we voor tijdige signalering, gezamenlijk eigenaarschap en goede afstemming tussen beleid en praktijk. De gemeente speelt hierin een coördinerende rol en bewaakt samen met de partners de voortgang en samenhang in de uitvoering van het sociaal programma.

De opvang van vluchtelingen raakt de directe leefomgeving van inwoners. Daarom vinden we het belangrijk om hen goed te informeren en waar mogelijk te betrekken. Dit doen we via periodieke bewonersbrieven, digitale updates en informatiebijeenkomsten. We bieden inzicht in de planning, de activiteiten en de resultaten, en maken ruimte voor vragen en zorgen. Zo werken we aan transparantie en onderling vertrouwen.

8. Financiën

Voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne ontvangt de gemeente een vergoeding via de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO). Uit deze middelen worden onder andere de kosten voor locatiemanagement, de huur van de locatie aan de Herenweg 55, en de nutsvoorzieningen opgevangen. Voor de opvang van asielzoekers ontvangt de gemeente vergoedingen op basis van het Faciliteitenbesluit, mits er een bestuursovereenkomst is afgesloten met het COA. Het budget dat resteert na dekking van de directe kosten, wordt toegevoegd aan de reserve opvang. Vanuit deze reserve worden uitgaven gefinancierd die extra nodig zijn om de doelstellingen uit het sociaal programma te realiseren.

9. Evaluatie en monitoring

Om de voortgang en effectiviteit van het sociaal programma te bewaken, worden periodieke evaluaties uitgevoerd. Deze evaluaties geven inzicht in hoeverre de gestelde doelen worden behaald en waar bijsturing wenselijk is. Monitoring vindt plaats aan de hand van relevante indicatoren, zoals de arbeidsparticipatie van ontheemden en asielzoekers, de onderwijsprestaties van kinderen, en het aantal meldingen rondom leefbaarheid en veiligheid.

Op basis van deze gegevens kunnen trends en knelpunten tijdig worden gesignaleerd, zodat het programma waar nodig gericht aangepast kan worden.

10. Slot

Met dit programma streven we naar een balans tussen het bieden van een welkom en ondersteuning aan vluchtelingen bij hun landing in onze gemeenschap, en het meenemen van zorgen, gevoelens én suggesties van onze eigen inwoners. Door een transparante en menselijke aanpak te combineren met duidelijke communicatie en betrokkenheid, willen we zorgen dat deze tijdelijke situatie zo goed mogelijk verloopt voor iedereen.